

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica, (širina 73 mm) za izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Dunaj 1913.

Na predlog in na željo vseh socialističnih narodnosti v Avstriji se je v Kodanju sklenilo, prirediti prihodnji mednarodni socialistični kongres leta 1913 na Dunaju. Z veseljem bodo to vest sprejeli socialisti vseh narodov v Avstriji. Kajti prireditev takega zbora je čast za celo državo, v kateri se vrši. Odposlanci socialističnega delavstva vsega sveta ne bodo le gostje Dunaja, temveč socialne demokracije vseh avstrijskih narodov, ki bo prvič, odkar je ideja socializma zdramila narode, imela med seboj zastopnike svojih sodrugov iz vsega sveta.

Sklep kodanjskega kongresa, da se prihodnjč snide na Dunaju, dokazuje, kako velik ugled uživa avstrijska socialna demokracija pri internacionali, pri socialistih najbolj razvitih držav. Čast, ki jo je kongres izkazal avstrijski socialni demokraciji, jej pa tudi nalaga dolžnosti, med katerimi je najvažnejša ta, da se izkaže vredno časti in zaupanja. Dolžnosti nalaga tudi nam in mnogo je odvisno od tega, kako jih izpolnimo.

Jugoslovanska socialna demokratska stranka v Avstriji, ki doslej radi svoje ubožnosti še nikdar ni bila zastopana na mednarodnem kongresu, bo imela leta 1913. prvič olajšano priliko, da stopi pred internacionalo in pokaže, da živi. Na nas pa je ležeče, kako bomo nastopili in kaj bomo pokazali. Z mogočno organizacijo, z bogatim časopisjem, z uglednim parlamentarnim zastopstvom se bodo lahko postavili drugi narodi. Kaj bomo pokazali mi?

Temelji socialno demokratskega razvoja so položeni tudi med Slovenci.

Vendar pa ne smemo pozabiti, da smo daleč zaostali za drugimi narodi v državi. Naše moči se ne morejo meriti ne z nemškimi, ne s češkimi, ne s poljskimi. In žalostno bi bilo, če ne bi mogli leta 1913.

LISTEK.

Atila.

Spisal Vladimir Schweiger.*)

Čokato človeče se je gredo na solncu pred svojo koč v bregu. Pred njim se je stegal v prahu lisast maček, plazil se leno in jo zavil za hišo. V podstrešju so grulili golobje in si snajili motno barvano perje.

Po stari cesti jo je primahal urnih korakov črno oblečen človek.

»Bog se usmili! Vaš brat, župnik, je umrl v Zaplati, pridite na pogreb. Jutri ga pokopljemo!« Atila, tako so dejali starcu, se niti okrenil ni na leseni klopi, mahnil je z roko malomarno in brezbrizno obsedel na žgočem solncu.

Črnooblečeni je odšel.

Legla je noč nad zemljo in Atila se je umaknil v hišo. Odprl je staro omaro in privlekel na dan črno obleko, belo perilo in širok klobuk.

Pogledal je še po tičnicah, natrosil ptičem zobe, natočil v sklenice svežo vodo in se pričel oblačiti.

Potegnil je parkrat s ščetko po krajevcih, potrepal po suknjiču in končal delo.

*) Prezgodaj umrli mladi naš somišljenik se je resno bavil z literaturo in imel za pisanje jako lepe sposobnosti. Naš glavni urednik, kateremu je Schweiger rad naznanjal svoje načrte in se z njim posvetoval, ima od njega več literarnih poizkusov, pa smatra za svojo dolžnost, oteti jih pozabi. Eno njegovih črtic priobčujemo tu.

svetovni internacionali pokazati več nego imamo danes.

Toda tri leta imamo pred seboj, ki se dajo porabiti za delo. In če se ga poloti vsak član stranke, če izvrši vsak na svojem mestu svojo nalogo, se v tem času lahko store čudeži. Ako se nihče ne odtegne svoji dolžnosti, stopimo tudi mi lahko častno pred prihodnji kongres in pokažemo, da smo vredni člani bojne armade mednarodnega proletariata.

Dosedanji kongresi so vedeli za Slovence le po pripovedovanju. Leta 1913. bo lahko drugače. In bil bi neodpusten greh, ako ne bi dotlej storili vsega, kar je v naših močeh, da priborimo tudi slovenskemu delavstvu ugled, katerega vsled klavernih domačih razmer še ni doseglo doslej.

Tri leta imamo časa za delo in neodpustno bi bilo, ako bi jih ne porabili z vso pridnostjo. Široko polje dela je pred nami. Na tisoče je še slovenskih delavcev, ki jih je še le treba pridobiti organizaciji. To je najvažnejša naloga, kateri se ne sme izogniti nihče, kdor hoče, da se prišteva socialni demokraciji. Ni ga delavca, ki ne bi imel prilike, delati za stranko. Delavec prihaja v dotiko z delavcem in če je v njem le količjak zavedenosti, mora porabiti vsako, prav vsako priliko, da pridobi svoji stranki tiste, ki še niso njeni člani. Le če opravlja vsak posameznik svoje dolžnosti, ne da bi se zanašal le na druge, je mogoče doseči take uspehe, kakršne so dosegli delavci drugih narodov.

Sodrug! Mislite na to, da je leta 1913. svetovni socialistični kongres na Dunaju, pa Vam bo ta misel olajšala vsako delo in vsako žrtev. Pred svetovnim zborom socializma moramo v treh letih pokazati, da nismo zadnji. Če hočemo vsi do zadnjega, se nam mora posrečiti!

Oblečen je stal sredi hiše.

»Ker je ravno umrl, pa grem! Do jutra sem tam in na večer se vrnem. Koliko je neki zapustil?«

Odprl je vrata in šel.

V veži mu je prišla nasproti žena; ognila sta si in nista si pogledala v obraz.

»Kaj greš?« je ona vprašala izpred ognjišča.

»Poskusil bom.« odgovoril ji je s hreščim glasom med vrati.

In šel je.

V gošči si je urezal gorjačo, privihal hlačnici in jo mahnil urno po lesu. Pod nogami se je trlo dračje, šuštel je listje, vršelo je drevje v vrhovih skrivnostno in bajno. Nič mu ni bilo mar strahov, jadrno je hitel po slabouhojenih stezah. Vražje so se mu svetile mačje oči v tiho noč. Za ovinkom je postal tam, kjer preide steza na belo cesto.

Po njej se je pripodil brzopeti zajec in za njim je prifrotala uharica.

Atila je vdaril s palico po krivem gabru, zadonel je vdarec po gošči, odmevalo mu je, pok je pohitel po gozdu med vejevjem po bliskovo in se zgubil v črnih daljavah.

Viknila je v dalji sova uharica, prhutnila šumno s perotmi, dohitela je zajca.

»Ha! Ima ga. Takole zadavi smrt človeka, ko ga dohiti. Mine pozemsko življenje in prične podzemsko. Brat je že končal... prav je imel!«

Zakričal je Atila pred se, obraz se mu je zategnil, oči zaiskrile in popraskal se je za dlanjo. Misli je na dedščino.

Enotnost v gospodarskem boju.

Mednarodni socialistični kongres v Kodanju je z ogromno večino sprejel resolucijo, ki izreka, da morajo biti strokovne organizacije delavstva v vsaki državi enotne, ker more biti le na ta način boj na gospodarskem polju uspešen. V resoluciji je tudi izrečeno, da morajo strokovne organizacije v narodno mešanih državah vpoštevati kulturne potrebe vseh narodov. S tem je zadobila resolucija tako jasnost, da ne more nihče več misliti na kakršno si bodi narodno zapostavljanje ali celo zatiranje delavcev ene narodnosti v prid delavcem drugih narodnosti v centraliziranih organizacijah.

Kongres je povedal, kar je bilo nujno potrebno. Boj strokovnih organizacij je izključno gospodarskega značaja in se bistveno razlikuje od političnega boja. Končni cilj je pa enak tu in tam. Kakor se delavstvo ne more zadovoljiti s postavlo, ki mu prinese na stara leta nekoliko pičlih kronic, tako tudi ne more biti njegova naloga rešena za vse čase, ako se delavcu mezda zviša za nekoliko vinarjev ali pa delavni čas skrajša za nekoliko minut. S političnim in s strokovnim bojem hoče delavstvo pridobiti tako moč, da bo kot najštevilnejši na najpotrebnejši razred lahko uredilo družabne razmere po potrebah ljudske množice. Zadnji boj gre za to, da dobi delavno ljudstvo v svoje roke vsa delovna sredstva in tedaj lahko uredi delo sploh. Zadnji cilj pa se ne more doseči brez priprave in če si delavstvo ne ustvari potrebne moči za boj in zmago. Pripravam, pridobivanju in pomnoževanju moči pa ima služiti tudi strokovno gibanje, kateremu je glavni namen, zboljšati delavčeve gnotne razmere toliko, kolikor je že v sedanjih družbi mogoče in tako okrepčati delavce za poznejše ostrejšje boje. Kajti napačna je misel, da je najbolj revolucionarno tisto delavstvo, kateremu se najslabše godi. Lakota — pravijo nekateri — je najboljši agitator. To pa ne velja za vse slučaje. Če je beda prehuda, mine vsak ponos; človek začne zaničevati sam sebe, si ne zaupa, postane slaboten in je tedaj nagnjen zločinu ali pa pasji pohlevnosti, ki berati in poljubuje roke za vsako kost, ki mu

jo vrže ošaben bogatin pred noge. Prehud beda demoralizira, a demoraliziran proletaria je lahko koristno orodje v tujih rokah, sam pa ni sposoben za zaveden, smotren boj.

Take bede ima strokovna organizacija varovati delavstvo. Dvigniti ga hoče tako, da se zaveda svojega človeškega dostojanstva in spozna svoje človeške pravice tam, kjer vidi zanemarjena revščina samo milost. Zato se bojuje za boljšo mezdo, za tako skrajšanje delavnega časa, da dobe vse roke dovolj dela, pa tudi vsi duhovi dovolj počitka, za stalne in skupne delovne pogodbe, skratka za gnotni napredek.

V tem boju ima delavstvo opraviti naravnost z delodajalci. Bojišče je tovarna, delavnica, rudnik, železnica itd.

V prvem začetku, ko se je delavstvo komaj začelo dramiti, so bili taki boji za naše sedanje pojme še malenkostni ali pa divji. Znano je, da so na Angleškem delavci nekdanj uničevali stroje, ker niso znali misliti nič drugega, kakor da jim mašina jemlje delo in kruh. V drugih krajih so se upirali male stavke po posameznih delavnicah. Vse to se je temeljito izpremenilo. Zakaj organizirati so se jeli tudi podjetniki, spoznavajoči, da so kljub vsej konkurenci njihovi interesi enaki. Male stavke so postale brezpomembne in razvoj nam jasno kaže, da se bodo v bodočnosti vodili gospodarski boji le med velikimi skupinami. Lanska splošna stavka na Švedskem in letošnji izpor stavbinskih delavcev v Nemčiji so mogočna znamenja, kako se povečuje obseg gospodarskih bojev.

Če vpoštevamo ta dejstva, razumemo, da smejo delavci le tedaj pričakovati uspeha, če morejo proti sili podjetnikov postaviti vsaj enako moč. To pa nujno zahteva enotnost strokovne organizacije. Razdvojenost delavstva je največja radost podjetnikov, čvrsto združeno pa njih največji strah.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

Čobal contra „Slov. Narod“.

Kakor smo že naznanili, se vrši v petek pred ljubljanskim porotnim sodiščem liskovna pravda radi žaljenja časti vsled tožbe so-

pozdravljalo svetli dan in srkalo prijetno toploto jutranjega solca.

»Hvaljen bodi Jezus Kristus!« pozdravljali so mimoidoči kmetje črnoopravljenega Atila, a on se ni zmenil zanje, ni jih čul.

Više se je pomaknilo solnce, toplo je že postalo in zemlja se je ugrela. Zazvonilo je jutranjo Marijo, sedmo uro in odmeval je bron preko klanca. Postal je kmet na njivi, sklenil roki, jih oprl na kopačo, motiko in molil glasno.

Atila je začul zvon, neprijetno mu je udarjal zvonki glas na uho; nič ni potegnil klobuka raz glavo, nič ni molil.

Kmetje so se ozirali vanj, čudili se mu, nekdo mu je zaklical, Atila se ni ganil, ni se ozrl in mislilo se, da je gluhi. In res je bil gluhi ob zvonjenju.

Utihiilo je v zvonikovih linah. Kmet je otrnil znoj raz čelo z golo roko, poveznil ozkokraj klobuk na glavo in dalje delal.

V dolu onstran strmine se je zazibal zvonik, bele hiše so zableščale in župnišče se je nasmehnilo Atili.

On je mahnil z roko, prekril klobuk, pospešil korake in zavil v prijazno selo.

Pri sloki hiši je ugledal na oglu oblanje, popraskal se je za ušesi in smuknil za hišo. Sedel je za dolgo mizo v gostilni.

»Polček žganega!«

Zaspale oči je uprlo vanj dekle rdečih lic. Ni se nasmehnila, kakor se spodobi, le čudila se je neznanemu gostu.

(Konec prihodnjč.)

Urno je korakal, sklepal, kaj si vse kupi; konja postavi v hlev, vozil bo z njim in kupčeval s praseti. Krave mu je tudi treba in sedaj bo prignal kar dve prav lahko, saj je zapustil brat mnogo, dvakrat preveč za njegove želje. In vse bo njegovo, vse pograbi on; bila sta brata, druge žlahte ni in brat je bil župnik.

Vesele misli je imel, vse je videl v duhu, konja, kravi, hlev praseta in še polno škra-bico srebrnikov.

Zasmehnil in kihnil je glasno, zadovoljen je bil, nič se ni brigal za jutranje megle, ki so premrežile dol kakor gost, neprodiren pajčolan.

Ni ga dretgnil neprijeten, sveži jutranji zrak. Pri vsaki slabši misli je pospešil korake. In bilo jih je mnogo, mnogo.

V klanecu je zazvonilo dan. Atila ni čul zvona, njegov duh je bil v Zaplati v župnišću v prostornih sobah. Iz škrinj in zabojev je pobiral zlato, srebro, knjižice.

Zdaniilo se je.

Megle so se pretrgale, Atila je spel navkreber, ni videl, kako so se delile megle, vstajale gore iz njih kakor otoki v mlačnobelem morju. Slep je bil in niti ni zapazil, kako se je dvignilo zlato solnce nad Stražnimi vrhovi, ter poljubilo mlado zemljo s krvavordečim obličjem.

Raztegnile so se megle in sedle nizko ob vnožje holmov. Dvignili so se zvoniki iz tankega pajčolana, bele vasice so se zazrle v klanec, zeleno drevje se je dvigalo kvišku,

druga Mihe Čobala proti nekemu Habetu kot dopisniku »Slov. Naroda«. Obtožnica je vložena radi pregreškov zoper varnost časti po §§. 7, 487, 488 in odnošno 491 k. z. Inkriminirana sta dva članka in sicer dopis »Razmere v običnem konsumnem društvu v Zagorju ob Savi« v št. 44 z dne 24. febr. 1910 in pa »Glas iz Zagorja ob Savi« v št. 46 z dne 26. februarja.

Prvi članek se začne z besedami: »Dovolj se je že poročalo, kako zna Čobal gospodari v svojo korist.« Nadalje so v članku sledeča podkajanja:

Da je »vodja konsumnega društva zakrinkano zagrizeni nemškutarski sodrug Čobal... Gospodarstvo, koje vodi tu Čobal, tira nas člane naravnost v pogubo. Kontrola je tukaj prava ironija, ki naravnost v obraz bije, kajti absolutni gospodar sta tu samo Čobal in njegova hčerka. Ni torej čudo, če danes delavci imenujejo konsumno društvo »Čobalov konsum« oziroma »Čobalovo štacuno«.

Trdi se v dopisu, da je Čobal »prišel k nam s culo na rami in zakrpanimi hlačami«, da za konsum »ni dal niti vinarja; a danes ima 15.000 kron premoženja v gotovini. Kako da si je prihranil to ogromno svoto, hočem za danes še zamočlati.«

Potem se pripoveduje, da je bil svoječasn član Ign. Hofmann dolžan 200 kron. Načelstvo je bilo proti temu, da bi dobival še na kredit, a Čobal — pravi dopis — mu je vkljub temu še dajal. Kajti možakar Čobal je postal lakomen in pričele so se mu sline cediti po zlati uri in veržici, koje je videl pri Hofmannu. Potem pravi dopisnik, da je Čobal, ko je Hofmann odhajal iz Zagorja, potulil, da bi bilo dobro mu vzeti zlato ur in veržico za dolg, pa mu je ponudil 120 kron, polovico manj kakor je bila ura vredna. To da je storil na škodo konsumnega društva, ki je čez ostali dolg sčasoma križ naredilo.

Dalje se pravi, da je Čobal nekdan pri določanju dividende rekel dobesedno: »Kaj pa imajo delavci od tega, če dobijo obresti, napijejo se in potem se po blatu valjajo. Jaz sem za to, da naj se dajo nizke obresti ali pa nič. Bravo, kapitalist Čobal! Tak delavski prijatelj je socialni demokrat Čobal.«

Pri zadnjih obč. volitvah je tudi Čobal vzel iz blagajne konsumnega društva 200 kron, koje so porabili za svoje agitacijske namene. In pri seji, kjer so bili menda sami steklarji, je omenil da je vzel 200 K iz blagajne za občinske volitve, da jih pa ne sme pod tem imenom vknjižiti, ker se mora bilanca politični oblasti predložiti. Torej za leto 1909 je vknjiženega 200 K pod drugim imenom na škodo članstva, katere krone so se pa porabile za pijačo z nemčurji pri občinskih volitvah in je hotel s tem Čobal graditi nemški most do Adrije. Heil German Čobal!

Marsikdo med člani se vpraša danes, čemu včasuri noči luč v konsumu? Ključke ima pa edino sam Čobal in dela pa tudi nima več kakor samo dve uri na dan, za kar je plačan s 150 K na mesec. Zato pa pač ni hotel ob priliki, ko je bilo eno mesto prazno, vzeti hčere nekega sodruga. In tako je rajši vzel enega, ki ni bil član, samo da se ne bode izvedelo kako in kaj... Bodi mu povedano: To ni izdajstvo, ampak naša dolžnost, da te razkrinkamo, kakšen delavski prijatelj da si. Delo, koje sedaj delaš, je Judežvo, da nas delavce prodajaš kapitalistom. Zato si pa gledal, da si se vseh onih, ki so ti na prste gledali in bili v resnici pošteno vneti za društvo, odkrižal in pri tem čednem opravilu ti je celo pomagala z lažmi tudi tvoja žena...

Obtožnica pa pravi:

Jaz sem ravnatelj konsumnega društva v Zagorju in stojim tudi na čelu tamošnje socialno demokratične stranke. Imam precej političnih nasprotnikov tako iz klerikalne, kakor tudi iz liberalne stranke. Ker mi ne morejo drugače do živga, skušajo me v zadnjem času na ta način nemogočega storiti, da me vlačijo po javnih časopisih ter napadajo mojo čast in moje pošteno ime. Da, niti moji soprogi ne prizanašajo.

Obtožnica navaja prvi dopis in pravi: Dva dni pozneje je izšel v »Slov. Nar.« nov dopis pod naslovom »Glas iz Zagorja«, v katerem se me vnovič najkruteje napada. Očita se mi, da sem v zvezi z Sudmarkovci in kapitalisti in da sem obljubil o priliki, ko so zahtevali delavci 20% zvišanje zaslužka, da ne bo stavke, ako se terorizirajo in kaznujejo neustrašeno zavedni delavci Slovenci. V teh obdolžitvah se mi očita hinavščina in breznačajnost; sumnič, da sem iz gole maščevanjaželjnosti preganjal slovenske delavce ter jim delal škodo.

Vse te obdolžitve so neresnične, kajti jaz nisem še nikdar preganjal nobenega človeka, čeprav je nasprotnega političnega mišljenja.

Povzročitelj vseh teh napadov je obtoženi Franc Habe. On priznava, da je oba inkriminirana članka sam spisal in poslal »svojemu prijatelju Antonu Kodru, pravniku v Ljubljani, da ju izroči uredništvu »Slov. Naroda«, kar se je tudi zgodilo.

Ker obdolženec resnice svojih obdolžitvev ne more dokazati, je obtožba vsestransko utemeljena.

O razpravi bomo poročali.

— **Umora svoje žene** je obtožen leta 1878. v Senčurju pri Kranju rojeni Franc Martinjak, ki stoji od ponedeljka pred ljubljanskimi porotniki. Državno pravdnštvo ga toži, da je po noči 3. julija 1910 sunil svojo ženo z nožem v vrat tako, da je vsled izkrvavljenja morala umreti. Sodišče predseduje deželno sodni svetnik Vedernjak, votanta sta nadsvetnik Travnar in svetnik dr. Boschek. Obtožbo zastopa državni pravdnik dr. Pajnič, obtoženca zagovarja dr. L. Starč. Obtožnica pripoveduje, da je 30letna Marija Martinjak služila pri posestniku Francetu Noču v Mostah pri Žerovnici za deklo, ker jo je bil njen mož, obtoženi Franc Martinjak, spodil radi ljubosumnosti, pa tudi zato, ker je bila njena dota že za-

pravljena. Marija bi se bila rada zopet pobotala s svojim možem. Proti koncu meseca junija pa je iskal tudi Franc Martinjak zopet zveze z njo, odkar mu je sporočila, da je dobila od svoje matere več denarja. 3. julija 1910 v nedeljo si je Marija Martinjak od svoje gospodinje izprosila dopust, češ da hoče obiskati svoje ljudi na Bohinjski Beli. Odsšla je že ob 9. zjutraj oblečena v prazno obleko z ruto na glavi in izposojenim dežnikom gospodinje na bližnje postajališče v Žirovnici in ni je bilo ves dan domu. Ponoči tudi ni prišla v svojo čimnato. Zjutraj 4. julija okoli petih je šel gospodar France Noč na skedenj, da bi dal v hlev krme. Našel je deklo ležečo v senu z navzdol obrnjenim obrazom in mislil je sprva, da spi. Šele ob šestih so čomači dognali, da je dekla umorjena. Kmalu je došla na lice mesta sodna komisija iz Radovljice in dognala sledeče: Mrlič je ležal ob steni med skednjem in podom na robu ruhe iz žaklovine. Obraz je bil v mrvi zakopan, noge in spodnji del telesa pa so ležale tako, da se je videlo, da je pred smrtjo ležala Marija Martinjak vznak, ter se šele v smrtnem boju deloma obrnila. Mrlič je v pesteh krčevito stiskal seno. Na desni strani vratu se je našla globoka, skoro vrat prodirajoča vrezina in videti je bilo na obilnih krvnih sledovih pod mrličem in celo na nasprotni strani skednja, da je umrla Martinjak vsled izkrvavljenja. To so tudi potrdili zdravniki, ki so mrliča raztelesili. Po njih izreku je nekdo sunil z vso močjo v desno stran vratu z ostrim nožem Marijo Martinjak, ji prerezal veliki vratni žili na tej strani (odvodnico in dovodnico), tako da je morala v malo minutah umreti. Ves položaj je bil sploh tak, da je bilo na prvi pogled jasno, da je zlobna tuja roka Marijo Martinjak zavratno umorila. Pri mrliču ni bilo najti naglavne rute in manjkal je tudi nož, s katerim je bila sunjena. Da se je pa napad izvršil popolnoma nepričakovano, kaže okolnost, da ni bilo poznati ne na umorjeni, ne okoli nje najmanjšega sledu kacega boja. Značilno je še posebej to, da je ležala rjuha iz žakljevine lepo razprostrta na senu. Kmalu se je zvedelo, da je prejšnjega dne bila umorjena Martinjak na Jesenicah v družbi svojega moža, ne pa v Bohinjski Beli. Franceta Martinjaka je takoj tudi ljudski glas označil kakor morilca svoje žene. Ko je orožniška patrulja privedla obdolženca tudi k mrtvašnici, kjer je ležala mrtva žena, se je smejal in rekel, da je »hudič to dobil, kar je iskale«. Martinjak pripoveduje, da je tisti večer pri »Krivcu« na Jesenicah dobil ženo. Sedela da sta skupaj in prišla v precej prijazen pogovor. Ob poldnesih zvečer je odšel z njo do gozdička »Hrenovice« in se tam na tleh z njo telesno združil, potem da sta oba tam zaspala. Še le čez dlje časa sta se dvignila, on jo je spremil še nekaj korakov proti Mostam, potem jo pognal naprej, sam se pa vrnil v Tancarjevo gostilno. Od tega trenutka dalje da je ni več žive videl. Obtožnica obširno pobija Martinjakov zagovor in navaja priče, ki bi imele potrditi, da so njegovi izgovori neresnični. Navaja, da je imel še zjutraj pred aretacijo nož, s katerim je rezal klobaso, a ko je bil aretiran, ga ni več imel in je trdil, da ga je izgubil že o božiču. Tudi sledovi krvi so se našli na obleki, za katere je pravil, da je pred tednom v pijanosti padel in mu je tekla kri iz nosu. Sicer pa — pravi obtožnica — se je obdolženec že popreje, odkar ni bila žena več pri njem, večkrat izražal, da bi jo rad videl mrtvo. Pravil je, da bi komu rad kaj plačal, da bi jo vrgel v morje. Obtožnica mu tudi očita, da je svoji ženi pisal sladkobesedno pismo, s katerim jo je vabil na sestanek in zabičeval, da mora sama priti in da pisma ne sme nikomur pokazati. Obtoženec je torej hotel zvesti ženo na kraj, kjer bi jo dobil popolnoma v svojo oblast in jo tamkaj umoril.

— Martinjak taji tudi na razpravi. — Razprava se je končala snoči. Porotnikom se je predložilo eno samo vprašanje v zmislu obtožbe, pa so ga soglasno potrdili. Nato je sodišče Martinjaka obsodilo na **smrt na vešalih**. Martinjak je dejal, naj se zgodi »kakor je božja volja«.

— **Pred ljubljanskim okrajnim sodiščem** bo v petek popoldne zanimiva razprava. Gospoda dr. Tavčar in dr. Triller tožita mestnega tržnega nadzornika gospoda Ribnikarja, nekdanjega organizatorja N. D. O. in sovoditelja »mladih«. On je bil baje tisti, ki jima je očital, da sta spletakarila proti Hribarjevi potrditvi za župana. To očitje se je tudi sistematično ponavljalo v nekem ljubljanskem listu, kjer se je med drugim tudi trdilo, da je dal dr. Tavčar po nekem posredovalcu — dvornem svetniku Ploju — vprašati pri ministru Haertlu, pod kakšnimi pogoji bi bil dr. Tavčar potrjen za ljubljanskega župana. — Če ne pride do poravnave, utegne razprava postati jako zanimiva.

— **Sodrug Ivan Tokan** nas prosi, da objavimo sledečo izjavo: »V ponedeljkovi številki me napada tukaj izhajajoče »Jutro« v kratki notici na tako podel način, da je po-

psem očiten namen, potegniti me v blato. Ne maram se spuščati v polemiko, ampak le naznanjam, da bom dal obrekovalcem na pristojnem mestu priliko, dokazati svoje nersramno očitje.«

— **Slavčev koncert**, ki je bil napovedan za nedeljo, se ni mogel vršiti, ker je vreme onemogočilo vsako zabavo na prostem. Namesto tega bo koncert z neizpremenjenim sporedom v četrtek popoldne na Zajčevem razgledu nad Šiško.

— **Cirkus Kludsky**, ki daje od zadnjega tedna predstave v Ljubljani, se je občinstvu kmalu prikupil. Izmed podobnih zavodov, kar jih je bilo zadnji čas tukaj — in ni jih bilo malo — je Kludskyjev vsekakor na prvem mestu ne le kar se tiče preciznosti in bravure izvajanj, ampak tudi z raznovrstnostjo programa. Cirkus ima veliko število artistov vsake vrste, bogat hlev krasnih, za visoko šolo in v svobodi dresiranih konj, povrh pa še pravo menažerijo medvedov, opico, zebro, levov, tigrov, itd. Doseganje predstave so vseskozi dobro uspevale.

— **»Rdeči klub«** v sredo, 7. t. m.

— **Pošteni »Slovenec«** že prihaja s pravo barvo na dan. Tako lepo je znal nekaj časa pisati o občinski avtonomiji, kakor da se je niso klerikalci še nikdar doteknili. Pripovedoval je lepo pravljico, da so klerikalni poslanci zahtevali potrjenje Hribarjeve izvolitve. Napovedal je klerikalno interpelacijo v deželnem zboru in celo dodal, da bo postopanje stranke odvisno od odgovora, ki ga poda vlada. »Slovenčeve« besede sicer v tej zadevi nikdar niso bile tako krepke, kakor znajo biti, kadar udriha po svojih političnih nasprotnikih. Ampak da bi bili klerikalci še energični napram vladi, je težko zahtevati, dasi je precej verjetno, da bi bilo nekoliko energičnejše od klerikalne strani pri vladi že kaj zaleglo. No, vsekakor je bilo lepo čitati, da so se klerikalci vsaj rahlo teoretično potegnili za občinsko avtonomijo. Toda lepota je venljiva in dolgo ni trajalo, da se pokaže, kakšna so klerikalna načela, kadar odpade lišp. V četrtek je klerikalni list pokazal, kam pes taco moli in zdaj vemo, kdo je kršil občinsko avtonomijo: Ne Schwarz, ki je razpustil občinski svet, ampak — občinski svet sam, ker je zopet volil Hribarja! Pravijo da ni posebne »katoliške« znanosti. Pri bogovih, da je! Samo s klerikalno logiko se morejo dosegači taki čudoviti sklepi in postavljati pamet na glavo. Par tisoč sovražnikov nam je priča, da nismo bili nikdar zaljubljeni v ljubljanski občinski svet in tudi ne v gospoda Hribarja. Ampak če bi mi imeli take mistične moči, kakor jih imajo katoliški duhovniki, bi bilo občinskim očetom odpuščenih mnogo grehov zato, ker so v torek volili tako kakor so volili. Lahko se je prepirati, če je bilo oportuno, da je Hribar sprejel volitev, ampak to bi bilo — kakor pravimo — vprašanje oportunizma, ne pa avtonomije. Občinski svet pa sploh ni mogel ukrepati drugače nego je ukrenil; če je hotel varovati občinsko avtonomijo, je moral pokazati, da voli po svoji volji, ne pa po ukazu vlade. Sicer pa je »Slovenčev« članek vendar koristen; zdaj se vsaj avtentično ve, kako pojmujejo klerikalci občinsko avtonomijo in po tem se lahko sklepa, kaj jim pomeni demokracija sploh.

— **Izpred obrtnega sodišča**. Pod predsedstvom okrajnega sodnika dr. Papčiča sodi obrtno sodišče, kateremu sta prislednika tovarnar Viljem T o n n i e s in tiskarski strojnik Valentin P r e m k, o sledečem slučaju: Josip Jančigaj toži za svojega nedoletnega sina Ivana ključavničarskega mojstra Žabkarja za plačilo: A. 75 kron za 25 delavnih dni od 16. julija do 14. avgusta po 3 krone na dan; B. za 177 nadaljnjih dni, ker je po krivdi g. Žabkarja lani od 13. februarja do 18. oktobra izostal iz vaje. Če se ne bi bilo to — o čimer smo lani obširneje poročali — zgodilo, bi bil mladi Jančigaj dne 15. julija že izučen in bi lahko delal kot pomočnik. Sodišče načeloma potrди zahtevo, zmanjša pa znesek k prvi točki od 75 na 40 kron, k drugi točki pa določisledno odškodnino za 202 dneva: Za prvih 67 dni po 1.60 K na dan, za drugih 67 dni po 1.80 K in za zadnjih 68 dni po 2 K na dan. Sodišče utemeljuje svoj sklep s tem, da je taka začetna plača za pomočnike, ko so izučeni. Sodišče se ni oziralo na p o p r e č n o plačo, ki je običajna v strojnem ključarstvu in znaša v Ljubljani 3 K 40 v. Tožitelj zahteva tudi sklep sodišča, da se ima vajenec premestiti iz posebne delavnice, v kateri ukazuje monter motorjev Watzek, dočim dobiva dela od Žabkarja samega, tako da se ne more izučiti. Ta zahteva se odklanja, češ da dobiva Jančigaj delo, ki spada v obrt.

Goriško.

Občinske volitve v Podgori.

Ni dolgo, kar smo poročali v »Rdečem Praporu«, da se bodo vršile v Podgori občinske volitve. Stvar sicer ni take vrednosti, da bi zanimala vso javnost, kajti Podgora

ni Dunaj ali Pariz, ali recimo vsaj — Ljubljana, kjer se dogajajo reči, ki se ves svet zanima zanje. Vendar pa se je dogodila tudi v Podgori komedija, ki je vredna, da sodi o njej slovenska javnost. Znano je — posebno podgorskim prebivalcem — da so se vršile zadnje volitve meseca februarja 1906. Potemtakem so naši patres patriae gospodovali v občini skoro pet let in noben hudič ni znal povedati, zakaj se ne razpišejo nove volitve. Nekateri so pač pravili, da so nadlegovale lanske deželnozborske volitve; drugi spet, da župan noče razpisati volitev, zato ker ga klerikalci dražijo (sam pa je bil do včeraj pod Gregorčičevim »talarjem«) in ponižno delal, kar mu je ta ukazoval — seveda ne zastoj, kajti biti deželni odbornik je vendar nekaj. S potrpežljivostjo in opovanjem smo prišli do zaključka, da odlaganje občinskih volitev ni imelo drugega razloga kakor strah, da se priljubljeni »stolček« v občinskem starešinstvu izpodrine. Preteklo zimo so se začeli klerikalci ustiti, da pri prihodnjih volitvah vse preobrnejo in so delali o tem že lepe račune. Jezili so se, zakaj da se ne razpišejo volitve in govorili o sedanjem starešinstvu vsakovrstne reči. Revčki pa niso hoteli vedeti, da imajo tudi svoje moče v starešinstvu in se niso nikdar zmislili jih vprašati, zakaj se volitve zavlačujejo. Trdili so, da je njih zmaga gotova v vseh razredih in so zato tudi zidali gradove v zraku. Blatili so liberalce na vse mogoče načine in posebno odkar se je začel mešati v »podgorsko politiko« sedanji kurat, smo imeli večkrat priliko se prav srčno smejeti. Naprednjaki pa, recte »županova stranka«, so mirno poslušali in ponižno molčali o napadih po časnikih in v cerkvi. Tolažili so se na tihem in s »flaško briskega« študirali, kako bi se rešili iz zagate, da bi ostali na površju.

Stvar je bila za naše naprednjake zelo resna in pravili so: Tu gre za gospodarska vprašanja in klerikalci bodo zahtevali nepotrebne stroške, zaradi katerih bode ljudstvo trpelo. Treba se je torej postaviti na noge in kaj ukreniti, da se reši »gospodarsko vprašanje«.

Naenkrat pa jim je prišlo nekaj na misel in so začeli delati račune z glasovi. Kakor izurjeni matematiki so prišli do prav lepega zaključka. »V prvem in drugem razredu smo gotovi; kar se pa tiče tretjega razreda, naj klerikalci kriče kar hočejo. Mi imamo tudi tu lepo število glasov in ponudimo socialnim demokratom par mož (in če ne sprejmejo? Op. dop.); potem bo že šlo. Kadar se nam bo zdelo, razpišemo volitve in stvar bo v redu. Če zmagamo, smo rešeni vsake nadlege; kurat pobere šila in kopita in pojde, klerikalci se bodo od sramote skrili in socialisti veseli, da imajo tudi par mož, vržejo puško v koruzo in nas bodo za naprej pustili pri miru. Mi kot »narodni botegarji« pa bomo imeli vse v rokah in vse bo napredovalo, posebno pa »gospodarsko vprašanje«.

Tako so se naši zagovorniki gospodarstva pripravljali za volitve. Po ovinkih so socialistom ponujali par mož in skušali zvedeti, kaj nameravajo. Pa je bilo drugače kakor so mislili. Socialisti so se naveličali čakati in meseca maja smo sklicali protestni shod, na katerem je bila sprejeta tozadevna resolucija in poslana na županstvo in glavarstvo. In pomagalo je. Nekaj tednov potem so bili razgrnjeni volilni imeniki, pa bi bili ostali tam, kamor so jih položili, da jih ne bi bili ni rdečkarji prebredli. Noben hudič se ni zmislil nanje razun nas, ker se v Podgori zanimajo za take stvari kolikor za lanski sneg. Letos pa je drugače. Socialisti so se postavili na noge. Sklenili so, udeležiti se volitev s samostojno listo, ne da bi se ozirali na desno ali na levo. Celó za tiste ponudbe se niso zmenili, ker nočejo biti nobeni stranki za štafažo, tudi če je — županova. In ustrašili so se gospodje. Prvotno so bili obojni gotovi zmage in živ krst bi ne bil mislil, da se ti ljudje, ki so se prej strašansko sovražili, še — p o r o č e. Ha, za silo je vse dobro in strah je tudi huda bolezen. Da se ga rešijo, so šli in se — združili. Že ker so socialisti tako trdovratni, da se nam nočejo ukloniti, se združimo, da pokončamo to rdečo zalego! Nameravali smo socialiste speljati na led, pa niso hoteli. Torej pa kar po njih! Kaj, če se združimo s klerikalci? Saj vendar gre za »gospodarska vprašanja« in klerikalci so tudi dobri gospodarji, pa če dobro premisli, smo mi še bolj črni kakor oni... In združili so se.

Kakor smo že omenili, so skušali po vseh ovinkih priti socialistom do živga. Očitali so nam, da bomo pomagali klerikalcem do zmage, s tem da postavimo samostojno listo, ko so pa videli, da mislimo drugače, so se pobrali in šli v Kanoso. Omeniti moramo, da večina volilcev ne odobrava tega neumnega sklepa, ker je bil »kompromis« sklenjen od nekaterih »narodnih botegarjev« in par njih priliznjencev. Napravili so kšeft, ne da bi vprašali, kaj pravijo volilci. Kakor so že več let delali pri volitvah, tako nameravajo tudi letos. Danes se še ne ve, kako

izide stvar, upanje pa je, da pridejo v naš »parlamentček« s svežejši glasovi.

Volilci! Stvar je v vaših rokah; od vas je odvisen izid volitev. Švindel, ki so ga napravili podgorski »politiki«, nam je dobro znan. Znan je vam tudi podgorske razmere in da se te zboljšajo, je od vas odvisno. Zato glasujte vsi kot en mož za tiste može, ki jih je postavila socialno demokratična delavska stranka. Le oni, kot delavci, ki se trudijo od zore do mraka kakor vi vsi, delavci in kmetje, bodo zastopali vaše interese. In vsak glas, ki ga za te može oddaste, bo protest proti sedanjemu infamnemu volilnemu redu, ter bo zahteval splošno in enako volilno pravico za deželni zbor in občinske zastope. Glasujte vsi za tiste, ki so vaši sotrpini in poznajo vse vaše težnje, ter proč od tistih, ki hočejo ostati po sili gospodarji v naši občini.

„Hilarijanska tiskarna“ v Gorici — zaprta. Minolo soboto je obrtna oblast v Gorici zaprla »Hilarijansko tiskarno«. Kakor znano, je v tiskarni izbruhnil štrajk, ki traja še vedno in sicer zaradi tega, ker je vodstvo tiskarne sprejelo v službo nekega stavca linotipista iz Italije, ki nima učnega spričevala. V tiskarni so delali kljub štrajku netiskarji, kaplan iz Podturna, nekateri dijaki in drugi prijatelji Faiduttijeve stranke. To je trajalo do minole sobote. V soboto pa je obrtna oblast zaprla tiskarno in to vsled tega, ker ni v tiskarni nobenega strokovno izobraženega tiskarja, in ker je prejšnji poslovođa naznanil obrtni oblasti, da ni več odgovoren za delo v tiskarni in da naj ga izbršejo iz tozadevnega obrtnega registra. Vsled tega je obrtna oblast dala zapreti tiskarno.

Trst.

— Stavka livarjev v Trstu poraja za delodajalce tupatam posledice, ki so zanje žalostne, pa jim vendar ne manjka humoriistične primesi. Naštelo bi se lahko dosti slučajev, ki pomagajo človeku v teh žalostnih časih k smehu. Izmed mnogih posegamo po enem, ki bo gotovo ugajal tudi našim čitateljem. Da je stavka delodajalcem neugodna, se razume samo ob sebi. Če delavci ne delajo, se ne more izvršiti naročeno delo, če se ne izvrši, pa imajo podjetniki škodo. Nekateri gospodarji pa so hoteli biti posebno modri in najti izhod tudi iz te zagate. V tovarni Oswaldella Sinovi, Via Media 28 imajo mnogo dela. Pa so hoteli pridobiti nekaj delavcev, da bi jim vlivali jako nujno stvar. Seveda so delavci odrekli drug za drugim. Tedaj je nastopila gospodarska modrost. »Bomo pa napravili brez teh puntarjev,« so si mislili in kar popoldne so se polotili dela. Livarji so ostali doma; namesto njih pa so prišli delodajalci. Nastopil je gospod Rok Oswaldella, na pomoč pa so mu prišli kompanjoni Anton Černeka, Lloyd Holt, Henrik Rovere, Gualtiero Scabar, sami lastniki livaren, povrh pa še ključarski mojstri Schromek, Vidali, Sascida, Bortoluzzi, Mihelčič, Scabar in Schromek sta privedla tudi nekoliko pomožnih delavcev. Tako se mora stvar posrečiti. Toliko bodo gospodarji vendar še znali kolikor delavci. Če zna človek ukazovati, bo znal tudi opraviti. In res so se spodje podali na delo z velikansko zavestjo svoje sposobnosti in svojega znanja. Polotili so se ga kakor pravi delavci, ki niso nikdar imeli drugega opravka kakor vlivanje. Kakor vrtavke so se vrteli drug pred drugim in vmes so doneli znani klici: Drži! Odpri! Primi! Vrzi! Spusti! — Krasno je šlo. Toda naenkrat... tableau... pa dolgi, jako dolgi obrabi. Kaj je bilo? — Motor se je ustavil, ogenj ugasnil, železo pa ohladilo. »Stoj! Stoj! Ferma! Halt! Beži! Porini! Stisni! Stres!...« Pa ni vse nič pomagalo. Liv se je strdil in sprijel s kotlom. Liv, 2000 kilogramov težak in še kotel povrh — vse je bilo pri vragu. Koliko »oštij« in »madon« je bilo tisti trenotek na onih protestantovskih jezikičih, nam ni znano. Seveda bodo morali gospodje dati razbiti vse skupaj. Pa kaj šest ali sedem tisoč kron škode? Saj jih gospodje imajo. Seveda, da bi dovolili delavcem tistih par vinarjev zboljšanja, to bi bila druga reč. Za tako potratu gospodje seveda nimajo denarja.

— Narodnjaški kravali. Tržaška N. D. O. je pravi enfant terrible naših narodnjakov. Nesposobna za vsako resno in stvarno delo, se hoče neprenehoma delati »interesantno« z »nastopie«, a voščilni krogi v narodnjaškem taboru so udarjeni s slepoto, pa ne vidijo, da taki načini Slovincem v Primorju le škodujejo, ne koristijo pa nič. V nedeljo je priredila puljska N. D. O., pod katere zlagano firmo se je seveda zbrala vsa puljska narodnjakarija, izlet v Trst in tu jo je sprejela tržaška N. D. O., kateri je bila to kakor naročena prilika za »flanc«. Izlete delati ima seveda vsakdo pravico. Ampak zizibambule delajo izlete izključno tam, kjer upajo, da bo kaj rabuke, češ kratkovidni ljudje jih bodo potem smatrali za junake. Tako je prišlo tudi v nedeljo do rabuk, ki so jih uprizorili za izprembo italijanski zizibambule, znani

mazziniani. Lahko se reče, da je bilo prav divjaško. Razbijale so se šipe, demolirala ncka kavarna in napravilo se je precej škode nekim slovanskim bankam. Barbarstvo italijanskih izgreznikov je seveda vredno najstrožje obsodbe in prihodnjč povemo, kar je o tem treba povedati. Ampak to ne sme biti povod, da bi se zizilambule smeli zdaj smatrati za nedolžne ovčice in žrtve. Če bi volje narodnjakov v Trstu in v Pulju poznali svojo nalogo in imeli kaj oblasti nad to gardo, bi jo prijeli za ušesa pa kratkomalo prepovedali, neprenehoma uganjati burke, ki le ovirajo mirni in le v miru uspešni razvoj primorskega slovenstva.

Istra.

— Predavanja in shod. Zidarska organizacija in Delavsko izobraževalno društvo v Pulju priredita v petek in soboto 9. in 10. t. m. zvečer v Delavskem domu dvoje predavanj, na katerih govori sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Dnevni red je v petek: »Kaj uči znanstveni socializem?« v soboto pa »O razvoju človeka in človeštva.« Politična organizacija pa priredi v nedeljo ljudski shod z dnevnim redom: »Delo v državnem zboru in narodni boji.« Tudi na ljudskem shodu govori sodrug Etbin Kristan. Vse sodruge v Pulju vabimo, da se udeležijo predavanj in shoda v čim večjem številu.

Delavsko gibanje.

Delavcem s kamnom. V Šleziji in na severnem Moravskem je 560 delavcev s kamnom že osem tednov v stavki. Povod je ta, da je dosedanji mezdni cenik potekel dne 1. julija, pogajanje radi novega cenika pa se je razbilo ob prevzetnosti podjetnikov, ki so hoteli še poslabšati pogoje. Tako so zahtevali, da se podaljša delavni čas po leti na 11 ur in da se sklne pogodba le na 3 leta. Temeljne cene bi morale ostati neizpremenjene in delovni material bi moralo delavstvo tudi zanaprej samo dodajati. Še le če bi bile brez pogojnno sprejete te zahteve gospodarjev, bi bili podjetniki pripravljeni razpravljati o postranskih točkah pogodbe. To nezaslišano zahtevo je delavstvo soglasno odklonilo, ker je ob sedanjih draginjah sploh nemogoče živeti z znanimi šlezkimi plačami. Posledica je bila stavka. Podjetniki so storili kar so le mogli, da bi ustražovali delavce. Uprizorili so tudi komedijo kakor da se pogajajo s peščico nemških nacionalcev. S tem seveda niso dosegli ničesar, ker delavstvo ni šlo na nacionalne limanice. Potem so poizkušali z uvozom stavkokazov. Za drag denar so prignali 120 krumirjev iz Vratislave (v Nemčiji), od katerih pa jih je le še 14 na delu. Žandarmarija in sodišča so bila podjetnikom uslužna, kar se je le dalo. Toda vse je bilo brezuspešno. Delavstvo se ni udalo. Sodeč po trmi podjetnikov pa je pričakovati dolgotrajen boj, kajti gošpodarjem gre za to, da bi ob tej priliki uničili organizacijo. Treba je torej napeti vse sile, da se ta zlobna nakana prepreči. Solidarnost organiziranih delavcev s kamnom se še nikdar ni izjavila ob takih prilikah in bo gotovo tudi sedaj zmagala. Predstojništvo zveze apelira na vse podružnice in vplačevalnice, da dovolijo iz svojih lokalnih skladov primerne zneske za ta boj. Denar naj se pošilja na naslov Franz Winkler, Saubsdorf, Šlezija, ali pa s položnico poštne hranilnice zvezi delavcev s kamnom v Avstriji. Preden zaprosi zveza za pomoč mednarodnega tajništva delavcev s kamnom, pa morajo delavci doma popolnoma izpolniti svojo dolžnost. Predstojništvo zveze je torej na svoji seji dne 17. avgusta sklenilo razpisati poseben davek za okrepcanje odpornega sklada in sicer tako:

Člani 1. razreda vzamejo 4 znamke po 50 v.
» 2. » » 3 » » 50 v.
» 3. » » 2 znamki » 50 v.
Ta izredni davek imajo vsi člani odračunati meseca septembra in oktobra 1910.

Za zvezno predstojništvo
R. Müller, načelnik.

V Podgori je v tovarni za celulozo izbruhnila stavka. Delavci, ne v Podgori!

Deželna konferenca krojačev na Štajerskem se vrši 30. oktobra t. l. v Gradcu. Na to konferenco se vabijo tudi zastopniki koroških in kranjskih krojačev. Dnevni red je precej obširen in velike važnosti. Posebno važna je točka o združitvi Štajerske, Koroške in Kranjske v svrhu enotne agitacije med krojači in ustanovitve skupne agitacijske komisije.

Za strokovni kongres na Dunaju, ki se prične 17. oktobra t. l. predlaga štajerska agitacijska komisija krojačev sodrug M. Kosela v Gradcu kot delegata za III. vol. okr., ki obsega Štajersko, Koroško, Kranjsko, Istro in Dalmacijo.

Zidarji stavkajo v Strakoniceh na Ogrskem, v Švehatu na Spodnjem Avstrijskem, v Haleinu v Solnograškem in Sarajevu v

Bosni. Dalje je Moravska Ostrava na Moravskem za fasadne zidarje zaprta.

V Budimpešti stavka 4000 mlinskih delavcev.

Mezdno gibanje. Pri mizarski tvrdki Kacer v Ptuj bo prišlo najbrže do stavke.

V Duchcovu na Češkem so sklenili mizarski pomočniki s svojimi delodajalci novo delovno pogodbo, ne da bi bilo treba stavkati.

V Dornbirnu (Vorarlberg) je stavka mizarjev neizogibna, ker mojstri trdovratno odklanjajo zahteve delavcev.

Dalje obstajajo difference v nekaterih mizarskih delavnicah v Gradcu.

V Podmoklih traja stavka mizarjev že 9 tednov. Nadalje stavkajo mizarji v Badenu, Plznu, Kralovem dvoru in Libercu.

Strugarji stavkajo v Novi Paki.

Delavci na žagah stavkajo v Pöchlarnu, Kobijem dolu, Hadžiču in Krupi.

Tapetniki v Libercu so v stavki.

Kovinarji stavkajo v Badenu pri tvrdki H. Heim, v Dornbirnu pri tvrdki Rüse in Ganahl, livarji v Rumburgu in v Trstu. V Kufsteinu so dosegli kleparji potom svoje strogo izvedene organizacije znatno izboljšanje delovnih razmer brez stavke. Tovarno za izdelovanje lestencev in kovinskega blaga tvrdke Schöndorf in Schmiedl v Brnu je ondotna organizacija kovinarjev bojkotirala.

Za tiskovni sklad je darovala vesela družba pri pokritju občinskega doma v Vrtojbi K 491.

?	I	?
I	K	O
?	O	?

Najboljša ura sedanjosti
Zlata, srebrna, tula, nikel-
nasta in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

?	I	?
I	K	O
?	O	?

IKO

Primerne

pisarniške
prostore

(4 do 5 sob) v pritličju ali v I. nadstr.

išče

Okrajna bolniška blagajna
v Ljubljani.

Grand cirkus Kludsky

V Evropi največji in najodličnejši cirkus.

Ravnatelj in edini lastnik K. Kludsky.
100 ljudi. - 150 živali.

Vsak dan ob 8¼ uri zvečer najinteresnejša predstava z vsakokrat izpreminjenim sporedom. V sobotah, nepeljah in praznikih 2 predstavi: ob 4. uri popoldne in 8¼ zvečer. — Električna razsvetljava. —

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva
lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarstava in tiskarska dela.

Lastna tovarna na Glinah pri Ljubljani.

Proti

koleri in griži

varuje vas najboljše želodčni liker

grenki.

Požirek „FLORIANA“ se je obnesel v mnogih slučajih kot

obrambno sredstvo

zoper želodčne in črevesne bolezni!

Priporočeno od veččakov.

Nobena hiša brez steklenice

„FLORIANA!“

Varujte se ponaredb, ki niso „FLORIAN“ in zdravju nič ne koristijo!

Ljudska kakovost

liter K 2.40

Kabinetna kakovost

4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

A. Zupančič

knjigovez v Ljubljani

Slomškova ulica št. 31

priporoča svojo nanovo urejeno

knjigoveznico

za prijazna naročila vsakovrstnih v knjigoveško stroko spadajočih del. — Razuu vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov), različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonaž. Izdeluje tudi okvirje in passepartout, priklad. za različne podobe, fotografije itd.

Cene nizke. — Postrežba točna.

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; kri, moč, zdravje, dosežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi svak knjižico brezplačno

v lekarni Trnkoczy

zraven rotovža v Ljubljani

ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Zavod za pohištvo in dekoracije
FRAN DOBERLET
 Ljubljana, Frančiškanska ulica, 10.
 Ustanovljeno leta 1857. Telefon štev. 97.

Pohištvo vsake vrste od najenostavnejših do najumetnejših. Skladišče tapet, oboknic in okenskih karnis, zaves in preprog. Velika izbira pohištvenega blaga i. t. d. Enostavne in razkošne ženitne opreme v najsolidnejši izvršbi. Uredba celih hotelov in kopališč.

Castiti gospod
Gabrijel Piccoli
 lekarnar
 v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem
Josip Sterle
 Posestnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasu.

Našim somišljenikom priporočamo:
Ilirija in Praxin kremo
 za črevelje.

Ciril in Metodovo vazelino in vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda ter Plerin čistilo za kovine.

Te predmete izdeluje domača tvornica kemičnih izdelkov
Golob & Volk, Ljubljana.

I. Jax & sin
 Ljubljana
 Dunajska cesta 17

priporoča voo bogato zalogo

šivalnih strojev
 za rodbino in obrt
Pisalni stroji „Adler“
Vozna kolesa.
 Ceniki zastoj in franko.

Gostilna „Pri panju“
 26-18 **Vegova ulica št. 10**
 se priporoča za mnogobrojen obisk
 lastnik **Leonardo Galante**

ima najboljše pijače: dobiva se izboren »pelinkovac«, goriška, istrska, dalmatinska vina in dolenski cviček po najnižji ceni.

Kavarna
„Unione v Trstu“
 ulica Caserma in Torre Blanca
 se priporoča.

1. in 16. naložen denar se obrestuje takoj.

Najbolj varno naložen denar
 je v slovenski

Mestni hranilnici ljubljanski

Stanje hranilnih vlog nad 38 milijonov kron. Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok poleg rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in župnišča cerkven denar.

Mestna hranilnica obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{4}\%$ ter pripisuje nevzdržene obresti vsakega pol leta h kapitalu. — Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica sama in ga vlagatelj ne zaračuna. — Denar se lahko pošilja tudi po pošti. — Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo. — Posoja se na zemljišče po 5% na leto in proti amortizovanju posojila po najmanj $\frac{1}{4}\%$ na leto. Dolžnik more poplačati svoj dolg tudi poprej, ako hoče. — Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje. — Mestna hranilnica izdaja lične domače hranilnice. Priporočamo jih zlasti staršem, da ž njimi otroke navajajo k varčnosti. — V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska je v lastni palači v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantni) ulici št. 3.

Posojilo za nov „Delavski Dom“

Vodilni odbor zadruga je v sledečih člankih določil pogoje, po katerih se najme že naznanjeno posojilo:

Cl. 1. Zadruga (prosta) za ureditev in upravo poslopja, ki je last delavskih zadrug za Trst, Istro in Furlanijo, ki bo kot „Delavski dom“ sedež delavskih organizacij, katero tvorijo vse pristopivše organizacije, je izdala

posojilo na minimalne delež po deset kron,
 ki se amortizirajo v desetih letih od 1. oktobra 1912.

s 5% letnimi obrestmi.

Delavske zadruga, katerih last je poslopje, so prevzele poročstvo posojila.

Cl. 2. Dne 15. septembra vsakega leta, pričnši od 1912, bo vodstvo zadruga, skupno z vodstvom delavskih zadrug, sortiralo eno desetino vložnih deležev. Svota sortiranih deležev se bo v štetem denarju izročila deležnikom iz osrednje blagajne delavskih zadrug in to od 1. naslednjega oktobra naprej. Od dneva, ko so bili deleži sortirani, se od sortiranih deležev ne plačajo več nobenih obresti.

Cl. 3. 5% obresti teko vedno od 1. oktobra pričnši s 1. oktobrom 1911; za dobo do 1. oktobra 1911. bodo obresti posebej računane in se bodo izdale posebne liste, ki se bodo plačale na 1. oktobra 1911.

Cl. 4. Lastniki pomnoženih deležev po 50 ali po 100 kron, bodo dvignili obresti lahko vsako leto od 2. oktobra naprej. Obresti, ki v teku enega leta ne bodo dvignjene, se bodo kapitalizirale.

Lastniki posameznih deležev po 10 kron, bodo dvignili obresti skupno s svoto deležev po sortiranju in sicer v smislu sledeče tablice:

Za vsak delež sortiran v letu 1912. se bo plačalo K	10:50	Za vsak delež sortiran v letu 1917. se bo plačalo K	13:37
1913.	11:02	1918.	14:03
1914.	11:57	1919.	14:73
1915.	12:14	1920.	15:46
1916.	12:74	1921.	16:23

Cl. 5. Zadruga si pridrži pravico do sortiranja tudi večjega števila deležev in pravico, da sme vsak trenotek vrniti tudi ves kapital posojila. Številke sortiranih deležev kakor tudi slučajna odpoved vsega posojila, se bo objavila v listu „Il Lavoratore“ in na lepkih v „Delavskem domu“.

Cl. 6. Deleži se smejo oddati drugim osebam samo ako dovoli zadruga. V slučaju smrti lastnika deležev preidejo v last njegovim dedičem.

Cl. 7. Zadruga ni dolžna izročiti sortiranih deležev kot samo na vrnitev tega dokumenta.

Pripravljene so že izkaznice in znamke po 1 K za plačevanje na obroke; poleg tega so tudi pripravljena spričevala po 10, po 50 in 100 kron, ki se bodo izročila onim, ki so vložili ves znesek.

Izkaznice za plačevanje na obroke in zato potrebne znamke se dobe v vseh uradih in skladiščih delavskih zadrug in pri vseh zadrugi pristopivših organizacijah.

To posojilo, izdano od zadruga pod višje navedenimi pogoji in jamstvom, nudi tudi lepo prilžnost za malo prihranjanje.

Kdor pripomore temu posojilu do uspehaj bo olajšal izgotoviti delo, ki bo v korist in na čast vsemu tržiškemu delavstvu, obenem bo pa v pravem in gmoitem oziru uspešno založil svoje prihranke.

Dosedaj nam došle izjave nam dajo upati, da bo naše podjetje ugodno izpadlo. In mi upamo, da ne bo sodruga in organiziranega delavca, ki ne bi podpisal vsaj en minimalni delež, ki je vsem dostopen.

Vodilni odbor:
 Rudolf Brumlik, I. Cattalan, J. Crisman, Avg. Gaspari, Ivan Oliva, Fr. Pittoni, Val. Pittoni, Vilijelm Pitz, Edmund Puecher, Romoj Sigon,

Zadrugi so pristopile organizacije in zastopstva tu označena:

1. Društvo kavarniških uslužbencev.	13. Deželna komisija strokovnih organizacij.	27. Skupina krojačev.
2. Skupina uslužbencev kemičnih obrti.	14. Politični odbor italijanski.	28. Skupina klesarjev.
3. Skupina uslužbencev glavnih skladišč.	15. Politični odbor slovenski.	29. Skupina tramvajskih uslužbencev.
4. Društvo sodarjev.	16. Politični odbor nemški.	30. Skupina pomorskih strojevodjev.
5. Skupina težakov.	17. Delavske konsumne zadruga.	31. Skupina ognjegasev.
6. Skupina črevljarjev.	18. Skupina železničarjev.	32. Podporno društvo prodajalniških uslužbencev.
7. Skupina pomorskih natakarev, kuharjev in shrambarjev.	19. Skupina pekovski delavcev.	33. Skupina uradnikov zavarovalnih zavodov.
8. Posojilno in podporno društvo pomorskih delavcev.	20. Skupina kurjačev, mornarjev in podčastnikov.	34. Skupina trgovinskih uradnikov in uslužbencev.
9. Žensko socialistično društvo.	21. Skupina knjigovodsev in knjigoriscev.	35. Skupina socialističnih tiskarjev.
10. Mednarodno športno društvo.	22. Skupina pristaniščnih delavcev.	36. Skupina lesnih delavcev.
11. Circolo di studi sociali.	23. Ljudski oder.	37. Skupina tesarjev.
12. Socialistično mladniško društvo.	24. Skupine kovinarjev.	38. Delavsko pevsko društvo.
	25. Skupina zidarjev.	39. „Il Lavoratore“.
	26. Skupina plesarjev in dekoraterjev.	

Glavni urad: Delavske konsumne zadruga za Trst, Istro in Furlanijo
 Trst, ulica S. Francesco d' Assisi št. 21 I. nadstropje.